

SKYDDA LIVET.

De Grönas Riksdagsvalprogram 2023

Vihreät
De Gröna

De Grönas Riksdagsvalprogram 2023

Det här programmet är en destilering av De Grönas viktigaste fokusmål inför riksdagsvalet 2023. De Grönas målsättningar presenteras i längre form i De Grönas popliittiska program för åren 2023—2027.

De Grönas 10 fokusmål inför riksdagsvalet

1.	Vi skyddar naturen och dess mångfald och förbättrar djurens rättigheter	8
2.	Vi dämpar klimatkrisen och säkerställer Finlands energioberoende	10
3.	Lika möjligheter att lära sig och lyckas	13
4.	Vi förnyar ekonomin och förbättrar sysselsättningen	15
5.	Ny blomstring för vetenskap, konst och kultur	18
6.	Vi reparerar det svajiga och inkonsekventa socialskyddet med basinkomst	20
7.	Vi ingriper i vårdkrisen, stödjer barn och unga och förbättrar mentalvårdstjänsterna	23
8.	Hållbar livskraft och smidig trafik i hela Finland	26
9.	Vi försvarar jämställdhet, demokrati och mänskliga rättigheter	29
10.	Vi främjar stabilitet, fred och säkerhet i världen	32

Frågan i riksdagsvalet 2023: är Finland ett land som skyddar livet och naturen?

SENASTE FYRA ÅREN har vi satt Finland på kurs mot kolneutralitet, lyft utbildningen upp igen och ändrat på föräldraledigheten mot större jämställdhet. Mycket är ännu ogjort. I Finland har vi 2667 utrotningshotade arter. Psykisk ohälsa ökar. 114 263 barn lever i fattigdom.

Vi kan göra bättre en så.

Vi vill ha ett land som möter kriser upprätt, som lyfter dem som har det sämst. Vi vill ha ett samhälle i vilket det är tryggt att försöka och misslyckas. Vi vill ha ett jämlikt Finland, i vilket orättvisor åtgärdas och ingen trampas ner.

Riksdagsvalet handlar om vad du väljer.

Du kan välja att styra kursen mot det förflutna, eller mot framtiden. Gör vi allt vi kan i framtiden för att rädda vår jord? Du kan välja är Finland livets skyddare eller förstörare.

Utmaningarna i dag och i framtiden kräver mera klimat- och miljöåtgärder, inte mindre. Vi måste stöda barn och unga, och lyfta barnfamiljer ur fattigdom, inte tvinga dem djupare ner i förtvivlan. Vi måste se till att grundförutsättningarna är i skick i grundskolan, och satsa på hela utbildningssystemet, för att Finland skall klara sig på 2030-talet. Vi måste säkerställa vård oberoende om det är en bruten fot, ett brustet psyke eller en kronisk sjukdom. Vi måste investera i forskning för att övervinna kriser och lära oss nytt.

I det här arbetet finns det en uppgift för var och en. Tillsammans bygger vi i val en tryggt och livskraftigt Finland, i vilket vi håller alla med.

Vårt gröna mål är att Finland är ett land som skyddar sin natur och ett land var människans verksamhet placeras inom naturens gränser, och stödjer människor genom hela deras liv.

Men vi är inte ännu på 2030-talet och mycket återstår att göra.

Du väljer.

Skydda livet.

1. Vi skyddar naturen och dess mångfald och förbättrar djurens rättigheter

DEN FINSKA NATUREN är en rikedom som endast vi finländare kan skydda. Majoriteten av finländarna stöder en betydande ökning av naturskydd, och för många utgör den egna närskogen ett viktigt andrum i vardagen. Människan är helt beroende av naturen, som har ett egenvärde. Vi har som uppgift att garantera att naturen kan blomstra.

Artförlusten och försämringen av livsmiljöer måste stoppas snabbt. De Gröna vill skydda de orörda skogar, myrar och vattendrag som finns i vårt land. Vi måste återställa förstörd och försvagad natur och stärka naturens roll i städerna. Vi måste stärka miljöskyddet i all mänsklig verksamhet, exempelvis i bygg- och gruvverksamhet. Skogsbruket behöver förnyas för att trygga vår värdefulla natur samt kolsänkorna och -reserverna. Vi måste hitta effektiva och rättvisa lösningar för att minska avverkningen till en hållbar nivå.

Diskussionen om djurens välbefinnande har ökat. Många ifrågasätter det sätt på vilket djur behandlas idag. Djur har ett egenvärde som är oberoende av människan och som inte kan mätas i pengar. Människan har ett särskilt ansvar för andra djur. Vi måste förändra våra konsumtionsvanor och förbättra villkoren för såväproduktions- och vilddjur för att axla detta ansvar.

Vårt mål

- ▶▶ Vi skyddar alla statsägda gamla och orörda skogar. Vi förnyar skogslagen och stärker mångfalden och kolsänkorna även i ekonomiskogarna.
- ▶▶ Vi stärker såväl artskyddet som skyddet av hotade naturtyper i naturvårdslagen.
- ▶▶ Vi ökar finansieringen av naturskyddet med åtminstone det dubbla under valperioden för att påskynda frivilligt naturskydd. Vi förverkligar nationalparken i Evo och utvidgar skyddsregions- och nationalparksnätet främst i Södra Finland.
- ▶▶ Vi utökar skyddszonerna i Östersjön och insjövatten för att skapa livskraftiga vattenekosystem.
- ▶▶ Vi inför en förpliktande ekologisk kompensation, det vill säga en skyldighet att gottgöra för försvagade naturvärden genom att skydda eller återställa naturen.
- ▶▶ Vi förbjuder nätfiske på saimenvikarens utbredningsområde. Vi förbjuder jakt på alla utrotningshotade djurarter och de jaktmetoder som orsakar djuren mest lidande.
- ▶▶ Vi stärker bestånden av vandringsfisk genom att avlägsna vandringshinder. Vi förpliktar vattenkraftsbolagen att återställa de naturligt lekande vandringsfiskbestånden i uppdämda vattendrag.
- ▶▶ Vi förbjuder pälsfarmning med en kort övergångsperiod och stöder pälsföretagarna i övergången till ett nytt yrke.
- ▶▶ Vi tryggar produktionsdjur möjlighet till fri rörlighet och arttypiskt beteende samt förbjuder buruppfödning och åtgärder som orsakar smärta. Vi adderar djurens egenvärde i lagstiftning.
- ▶▶ Vi åtgärdar bristerna i gruvlagstiftningen samt ökar gruvbolagens miljöansvar och invånarnas påverkningssmöjligheter i gruvprojekt.

2. Vi dämpar klimatkrisen och säkerställer Finlands energioberoende

KLIMATKRISEN OCH ENERGIKRISEN påverkar varje finländares liv. Finland ska snabbt lösgöra sig från utländsk fossil energi och torv samt påskynda investeringarna i hållbara inhemska energilösningar och energisparande. Omställningen måste vara rättvis för alla: De Gröna vill försäkra sig om att bekämpningen av klimatförändringen inte betalas av dem som redan har det knappt i vardagen.

Finland har redan lyckats minska sina utsläpp, men mycket återstår att göra. Våra skogars kolsänka har kollapsat och markanvändningssektorn har i stället för att utgöra en sänka blivit en utsläppskälla. De Gröna vill svänga den här utvecklingen. Vi behöver en ny praxis för skogspolitiken och att hela folket tillsammans arbetar för att våra skogar kan fortsätta att skapa välfärd i hela Finland. Vi måste stärka kolsänkorna och skydda kolreserverna också inom jordbruket och byggandet.

Kampen mot klimatförändringen innebär en enorm mängd nya investeringar, arbete och exportmarknader. När vi beslutsamt tar kurs mot att bekämpa klimatförändringen skapar vi förutsättningar för ett positivt klimatvänligt samhälle. Vi når inte framgång genom en bakåtsträvande klimatpolitik, utan genom att vara en föregångare.

Vårt mål

- ▶▶ Vi säkerställer att Finland uppnår koldioxidneutralitet senast år 2035. Vi beslutar om nödvändiga åtgärder för att uppnå målet.
- ▶▶ För att utöka skogarnas, myrarnas och jordmånens kolreserver och få kolsänkorna att återhämta sig genomför vi ett omfattande räddningspaket. Vi fastställer kvantitativa mål för att stärka kolsänkorna.
- ▶▶ Vi tar i bruk en kompensation för skogsägare och lantbruksföretagare som stärker kolsänkor. För verksamhet som permanent minskar kolsänkorna, såsom att röja skog för byggande eller för en åker, debiterar vi en ändringsavgift för markanvändning.
- ▶▶ Vi riktar inte en enda euro av statens pengar till fossila subventioner. Vi nedmonterar företags- och skattestöden för fossila bränslen under 2020-talet.
- ▶▶ Vi påskyndar projekt för hållbar teknik genom att förenkla och påskynda tillståndsprocesserna samt erbjuda stöd för investeringar. Vi ser till att hållbara lösningar alltid är de billigaste och tillgängliga för alla. Vi stödjer hushållens hållbara investeringar.
- ▶▶ Vi främjar cirkulär ekonomi genom att höja incitamenten och ålägga tillverkarna skyldigheter att göra produkterna långlivade, reparerbara, återanvändbara och återvinningsbara.
- ▶▶ Vi stramar åt målen för att minska konsumtionen. Vi utökar avfallsskatten för att uppmuntra återanvändning av material.
- ▶▶ För att minska Finlands konsumtionsrelaterade utsläpp fastställer vi ett mål i linje med Parisavtalets 1,5-gradersmål.

DE GRÖNAS ENERGIVISION

Vi måste snabbt stoppa användningen av fossila bränslen och torv. De Gröna vill ersätta dem med utsläppssnåla och utsläppsfria lösningar, såsom land- och havsvindkraft, sol, värmepumpar, efterfrågeflexibilitet och energilagring. Vi vill göra regleringen av små kärnreaktorer smidigare och trygga kärnkraftssäkerheten. Vi måste öka energibesparingen och energieffektiviteten, så att också priserna förblir rimliga för alla.

3. Lika möjligheter att lära sig och lyckas

TACK VARE UTBILDNING OCH KOMPETENS har Finland blivit en jämlik välfärdsstat och ett av världens mest framgångsrika länder. Inlärningsresultaten har dock dalat och inlärningsskillnaderna har ökat. Internationellt sett ligger Finland under medelklassen i fråga om högutbildade unga vuxna . Det råder brist på kompetent arbetskraft överallt.

Utbildningen har igen blivit en vattendelare. De satsningar på finansiering av utbildning som De Gröna har säkrat under den här valperioden har jämnat ut underskottet av tidigare nedskärningar, men för att trygga grunden till ett jämlikt samhälle och på nytt lyfta finsk kompetens till världstoppen måste vi fortsätta att försvara utbildningen.

De Gröna vill säkerställa en högklassig småbarnspedagogik samt grundläggande utbildning och nödvändigt stöd för varje barn genom hela studievägen inklusive yrkesskolor, gymnasier och högskolor. I stället för dagens kontinuerliga projektruljans behov vi satsningar på basfrågor och vuxna som bryr sig om och har tid och resurser att stöda barn och unga. Vi ger utrymme och stöd för alla olika livssituationer. Vi garanterar alla rätten till livslångt lärande oavsett bakgrund eller livssituation.

Vårt mål

- ▶▶ Vi tryggar en högklassig småbarnspedagogik genom att säkerställa tillräckligt med utbildad personal och tillräckligt små gruppstorlekar. Vi utvidgar den tvååriga förskoleundervisningen till hela landet, så att alla barn får en god start på sin studieväg.
- ▶▶ Vi stärker de studerandes stöd och rätt till smågruppsundervisning och specialundervisning. Vi förebygger ojämlikhet mellan regioner och skolor.
- ▶▶ Vi inför en bindande personaldimensionering med början från specialundervisningen i förskoleundervisningen och i den grundläggande utbildningen.
- ▶▶ För att stärka elevernas grundläggande färdigheter, stödet för skolgången och interaktionsfärdigheter ökar vi undervisningens bredd med sammanlagt två årsveckotimmar för årskurserna inom den grundläggande utbildningen.
- ▶▶ Vi tryggar tillgången till yrkesutbildning och gymnasieutbildning samt tillräcklig närundervisning i hela landet. I finansieringen av utbildningen på andra stadiet beaktar vi också de studerandes välbefinnande.
- ▶▶ Vi höjer högskolornas basfinansiering och bibehåller finansieringens indexhöningar. Till högskolorna lägger vi permanent till minst 5 400 årliga nybörjarplatser och finansierar dem till fullt belopp.
- ▶▶ Vi försvarar utbildningens avgiftsfrihet och möjliggör fullvärdiga studier genom att höja studiepenningen med 100 euro samt minska de studerandes skuldsättning.

4. Vi förnyar ekonomin och förbättrar sysselsättningen

FINANSIERINGEN AV VÄLFÄRDSSTATEN och De Grönas investeringar förutsätter starka offentliga finanser. Ekonomin ska stödja människors välfärd och sociala rättvisa samt hålla sig inom gränserna för naturens bärkraft.

Den svaga ekonomiska utvecklingen försvagar finansieringen av tjänsterna och den sociala tryggheten. Minskningen av den arbetsföra befolkningen skapar tryck på den offentliga ekonomin och bristen på kompetent arbetskraft syns i nästan alla branscher.

De Gröna bedriver en politik som främjar nya investeringar, företagsverksamhet och ökad sysselsättning. Satsningar på utbildning, forskning och utveckling samt gröna investeringar betalar sig tillbaka och skapar en grund för framtida framgång. De Gröna främjar en fungerande marknad och ett företagarevänligt samhälle som minimerar hindren för företagande samt säkrar en rättvis konkurrens mellan företagen.

För att balansera statsfinanserna behöver vi också skattehöjningar och utgiftsbesparingar. De Gröna vill flytta beskattningens tyngdpunkt från arbetet till skatter på ohållbar konsumtion. Vi vill inte göra nedskärningar för dem som har det sämre ställt eller för viktiga framtidsfrågor, såsom utbildning. I stället måste vi skära ned exempelvis miljöskadliga subventioner och täppa till luckor i skattebasen.

Vi måste kritiskt granska företagsstöden, då ett bestående beroende av stöd hindrar ekonomin från att förnyas. För staten lönar det sig att främja förnyelsen av näringar och den gröna övergången genom tillfälliga satsningar på exempelvis ny teknik. De Gröna finansierar de här investeringarna genom att avsiktligt sälja sådana statsägda bolag som inte utför en samhällsviktig uppgif.

Vårt mål

- ▶▶ Vi genomför en grön skattereform, där tyngdpunkten i beskattningen flyttas från att beskatta arbete till att beskatta miljöförstörelse, förmögenhet och konsumtion.
- ▶▶ Vi höjer sysselsättningen till 80 procent bland annat genom att öka utbildningsnivån, avveckla flitfällor, motverka psykisk ohälsa bland personer i arbetsför ålder och göra det lättare att förena jobbet med familjelivet.
- ▶▶ För att främja arbetskraftsinvandring avskaffar vi prövningen av tillgång på arbetskraft.
- ▶▶ Vi gör arbetslivet mer flexibelt och ser till att varje arbetstagare får en tillräcklig utkomst.
- ▶▶ Vi ser till att företagare enkelt får tjänsterna från samma lucka utan onödig byråkrati. Vi förbättrar företagarnas socialskydd.
- ▶▶ Vi bekämpar kringgående av skatt och gör beskattningen rättvisare så att den minskar inkomst- och förmögenhetsskillnaderna.
- ▶▶ De statliga företags- och skattestöden riktas i huvudsak till forskning och utveckling samt till annan verksamhet som förnyar näringslivet.
- ▶▶ För att minska konsumtionen av ohälsosamma livsmedel inför vi en hälsoskatt.
- ▶▶ Vi stärker marknadens funktionsduglighet och ökar konkurrensen på marknaden. Vi stärker den fria konkurrensen om offentlig upphandling med målet att minska kostnaderna för offentlig upphandling med 300 miljoner euro. Vi säkrar att offentliga upphandlingar är hållbara.
- ▶▶ Vi förnyar det inkomstrelaterade arbetslöshetsskyddet genom att binda dess längd till växlingarna i konjunkturen.

De Gröna förbinder sig att balansera statsfinanserna före år 2035. Det här innebär att de offentliga finanserna stärks med cirka 9 miljarder euro. Ökningen av skuldförhållandet måste brytas samtidigt som man möjliggör nödvändiga investeringar för att bekämpa klimatförändringen och naturförlusten samt stärkandet av kompetens.

Under nästa valperiod måste tyngdpunkten ligga på strukturella reformer. Dessa reformer får vanligen en effekt först på längre sikt. Därför är det brådskande att inleda genomförandet av strukturreformerna.

För att förbättra sysselsättningen vill De Gröna höja utbildningsnivån, underlätta arbetsrelaterad invandring och genomföra en totalreform av socialskyddet som minskar byråkratin och flitfällorna. Dessutom vill De Gröna förnya det inkomstrelaterade arbetslöshetsskyddet bland annat genom att binda dess längd till konjunkturväxlingar och utvidga det till att omfatta alla. Vi vill öka konkurrensen och utveckla den offentliga upphandlingen. De här strukturella reformerna har den största rollen i att balansera ekonomin under flera valperioder.

Utöver strukturella reformer är det också nödvändigt att minska de ökande utgifterna och stärka skattebasen. I omställningen får vi inte skära ned på utbildningen eller göra det svårare för dem som har det sämst ställt.

Vi måste anpassa ekonomin så att åtgärderna stöder ekonomisk förnyelse, utsläppsminskningar, minskad fattigdom och ökad jämlikhet. På så sätt får vi en ekonomi som vilar på en genuint hållbar grund. Alltför drastiska och snabba nedskärningar skulle rasera välfärdsstaten och dämpa tillväxttakten.

5. Ny blomstring för vetenskap, konst och kultur

DE GRÖNA vill att bildningen, vetenskapen, konsten och kulturen ska blomstra i Finland. Vi försvarar konstens och forskningens frihet och egenvärde. Hög kompetens, vetenskap och forskning är viktiga kapital för Finland. De Gröna vill trygga en stabil, tillräcklig och förutsägbar finansiering av forskningen. Den finska forskningen måste lyftas till den internationella toppen.

Under de senaste åren har en styrning som betonar ekonomisk nytta försämrat högskolornas förutsättningar för långsiktigt vetenskapligt arbete, i synnerhet för nyskapande grundforskning. För att säkra utvecklingen av nya lösningar på framtidens utmaningar strävar De Gröna efter en betydande höjning av forskningsfinansieringen.

Vi vill säkerställa ett mångsidigt kulturutbud och att alla har möjlighet att njuta av kultur. Kulturen ökar välfärden, ger människor möjligheter att förverkliga sig själva, stärker ekonomin och skapar arbetsplatser. Ett livligt kulturliv gagnar både individer och samfund, såsom kommuner och regioner. Tröskeln att gå till biblioteket, på teater, konserter, museer eller gallerier måste vara låg för alla. Särskilt barn ska ha möjlighet att utöva kultur oavsett bakgrund, bostadsort eller förmögenhet. Vi måste garantera verksamhetsförutsättningarna för frivilligorganisationer och frivilligverksamhet.

Tillsammans med den privata sektorn höjer vi satsningarna på forskning och utveckling till 4 procent av BNP. I offentliga satsningar betonar vi grundforskningen. Vi förbättrar ställningen för dem som arbetar på stipendier.

Vårt mål

- ▶▶ Vi höjer statens konst- och kulturbudget betydligt. Vi strävar efter att höja finansieringen av kultur till en procent av statsbudgeten.
- ▶▶ Vi ökar beloppen av statens konstnärstipendier och konstnärspensioner och rättar till missförhållandena i konstnärernas pensions- och socialskydd.
- ▶▶ Vi stärker kulturens roll som en del av statens och kommunernas livskrafts- och näringspolitik.
- ▶▶ Vi erbjuder alla barn och unga en meningsfull hobby till ett rimligt pris. Vi sänker tröskeln för att söka sig till konst- och kulturhobbyer.
- ▶▶ Vi tryggar verksamhetsförutsättningarna för motionshobbyer och idrottsföreningar. Inom idrottstjänsterna beaktar vi i allt mer personer med funktions- och rörelsehinder samt andra minoritetsgrupper.

6. Vi reparerar det svajiga och inkonsekventa socialskyddet med basinkomst

FÖR DE GRÖNA HÖR BEKÄMPNINGEN AV FATTIGDOM till politikens viktigaste uppgifter. Först pandemin och sedan de plötsligt stigande levnadskostnaderna under energikrisen har ännu tydligare avslöjat luckorna och utmaningarna i Finlands gammalmodiga socialskyddssystem. Mitt bland kriserna har inkomst- och förmögenhetsskillnaderna ökat igen. Särskilt barnfamiljers fattigdom sätter långa spår och riskerar en spiral av ojämlikhet för generationer framöver.

Vi bygger inte ett rättvist samhälle genom nedskärningar i socialskyddet. Däremot måste vi uppdatera Finlands socialskyddssystem till 2020-talet. Den basinkomst som De Gröna redan länge har drivit på kunde lösa många problem i anslutning till flitfällor och flexibilitet samt samordning av stöd. Basinkomsten är en villkorlös förmån på 600 euro för alla myndiga som ersätter nuvarande mindre stöd och garanterar att det alltid lönar sig att arbeta. Med tillägg vore basinkomsten minst lika stor som det nuvarande grundskyddet. Beskattningen skulle gradvis ta bort basinkomsten av dem som inte behöver den. Basinkomsten skulle minska människors hoppande mellan olika stödsystem och ge dem makt att planera sitt eget liv.

Basinkomsten är en stor reform, men vi måste också minska fattigdomen med snabbare medel. De Gröna vill höja grundtryggheten och minska byråkratin genom att ytterligare automatisera beviljandet av stöd och förmåner. Med hjälp av en bättre fungerande social trygghet kan vi återsätta utkomststödet till ett genuint tillfälligt sistahandsstöd.

Vårt mål

- ▶▶ Vi höjer nivån på grundtrygghetsförmåner med 50 euro och höjer förmånerna för fattiga barnfamiljer.
- ▶▶ Vi slopar kopplingen mellan grund- och utkomstskyddet, så att förbättringarna i grundskyddet riktas endast till dem som är beroende av grundskyddet.
- ▶▶ Vi sammanslår grundskyddsförmånerna till ett enda stöd.
- ▶▶ Vi korregerar utkomststödet så att det blir rättvisare.
- ▶▶ Vi tar i bruk en energipeng och stödjer låginkomsttagare i takt med de stigande levnadskostnaderna.
- ▶▶ Vi sänker social- och hälsovårdstjänsternas klientavgifter och sammanslår avgiftstaken för hälsovårdsutgifter.
- ▶▶ Vi utvidgar utbetalningen av inkomstrelaterad dagpenning till att omfatta även dem som inte tillhör arbetslöshetskassan.
- ▶▶ Som ett första steg mot basinkomst inför vi en villkorlös garantiinkomst på 200 euro som betalas till alla myndiga och som avsevärt förbättrar stödmottagarnas möjligheter att arbeta och som särskilt gynnar låginkomsttagare.
- ▶▶ Vi stödjer skuldyngda personer i rätt tid och i tillräcklig utsträckning.

Socialskyddets uppgift är att lyfta människor ur fattigdom och att fungera som skyddsnät i snabbt föränderliga livssituationer. Mitt i den plötsliga ökningen av levnadskostnaderna ska vi hjälpa människor genom stöd som riktar sig till dem som verkligen behöver det. Annars finns det en risk för att inflationen ökar ytterligare. Exempelvis i energikrisens stöd måste vi bevara incitamenten för att minska energianvändningen. Därför är direkta stöd, såsom De Grönas förslag om energipeng och extra höjningar av grundtryggheten ett bra sätt att svara på de ökade levnadskostnaderna.

7. Vi ingriper i vårdkrisen, stödjer barn och unga och förbättrar mentalvårdstjänsterna

DEN FINSKA VÄLFÄRDSSTATENS centrala löfte är att människorna får de social- och hälsovårdstjänster de behöver oavsett livssituation, ålder, inkomst och bostadsort. Skillnaderna i hälsa och välbefinnande mellan finländarna har dock ökat. Coronakrisen, det ökande behovet av tjänster och bristen på arbetstagare har orsakat en vårdskuld som syns i form av trängsel på jouren och som svåra problem bland barn, unga och äldre.

De Gröna vill lösa krisen inom omsorgstjänsterna. Det här kräver en förstärkning av den offentliga basservicen, så att ingen blir utan hjälp. Kompletterande tjänster för företag och organisationer kan också spela en viktig roll för att lösa vårdskulden. För att säkra en hållbar och lika tillgång till social- och hälsovårdstjänster bör vi flytta tyngdpunkten till förebyggande åtgärder. Vi måste utveckla tjänsterna med stöd av forskningsdata. I den offentliga debatten riskerar socialarbetet upprepade gånger att hamna i skuggan av hälsovårdstjänsterna. Därför bör vi fästa särskild uppmärksamhet vid att utveckla socialtjänsterna som en del av välfärdstjänsterna.

En del av vårt lands barn och unga riskerar att falla utanför samhällets skyddsnät och marginaliseras. Vi måste åtgärda barnens och familjernas problem i ett tidigt skede och snabbt ge hjälp. Vi måste ta de utmaningar som åldrandet medför på allvar och utveckla nya lösningar bland annat genom omsorgstjänster, en tillgänglig miljö och möjlighet till olika gemenskaper.

Det är skäl att ta psykisk hälsa på lika stort allvar som fysisk hälsa. Vi ska också ta itu med de grundläggande orsakerna till psykisk ohälsa och göra vårt samhälle mindre prestationscentrerat.

Vi förbättrar tillgången på yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården samt en lägre personalomsättning bland anställda och branschens attraktionskraft genom att förbättra anställningen och arbetsförhållandena i ett program som sträcker sig över flera regeringsperioder.

Inom social- och hälsovårdstjänsterna satsar vi särskilt på förebyggande insatser. Vi främjar kontinuiteten i vårdrelationerna och samordningen av tjänster med hjälp av modellen med ett eget team. Vi ökar lågtröskeltjänster och det tillämpande arbetet.

Vårt mål

- ▶▶ Vi förpliktar välfärdsområdena att garantera ett tillräckligt antal långvariga och högklassiga vårdplatser för äldre, vi garanterar tillräcklig finansiering för hemvården och säkerställer hållbara arbetsförhållanden för anställda inom äldre vården.
- ▶▶ Vi förnyar barnskyddslagen och satsar särskilt på tjänster som hjälper barn och unga som kämpar med rusmedel, brottslighet och våld.
- ▶▶ Vi ökar hemtjänster för barnfamiljer som underlättar vardagen och förebygger problem för utsatta barn.
- ▶▶ Vi genomför en terapigaranti, som gör att alla snabbt får den hjälp de behöver utan att behöva köa. Vi gör psykoterapeututbildningen avgiftsfri och ökar antalet utbildningsplatser.
- ▶▶ Vi bedriver en mänsklig missbrukspolitik. Vi möjliggör säkra och övervakade drogrum, där man kan erbjuda hjälp mot missbruksproblem.
- ▶▶ Vi höjer stödet för närståendevård och utvecklar den så att närståendevårdarna orkar bättre i sitt arbete.

Skolhälsoenkäter har redan i flera år visat oroväckande resultat om ungas psykiska ohälsa. Coronakrisen förvärrade oron ytterligare. För att förbättra de ungas situation krävs ett nytt grepp, stöd i rätt tid och att finnas till då unga söker stöd. Arbetet behövs i daghem, skolor, ungdomsarbete och i hobbyverksamhet. Vi ska åtgärda inlärningssvårigheter, ensamhet samt psykiska problem och missbruksproblem hos unga eller familjer i tid. Vi tar i bruk tonårsrådgivningar, det vill säga stödtjänster för föräldrar och familjer till ungdomar i puberteten. För att fånga unga som behöver mer stöd behöver vi ett fungerande barnskydd.

Vi måste beslutsamt ingripa i våld och brott bland unga. I brottsförebyggandet är det viktigast att vi förebygger och bryter brottsspiralen. Ungdomar som lider av psykisk ohälsa behöver framför allt hjälp i tid samt effektiva och säkra sätt att bryta sig loss från brottsligheten. De bakomliggande orsakerna bakom gatugäng är utanförskap, de ungas psykiska ohälsa och känslan av hopplöshet.

8. Hållbar livskraft och smidig trafik i hela Finland

DE GRÖNA VILL UTVECKLA olika regioner i Finland utifrån deras egna utgångspunkter och styrkor. Ett gott liv och hållbara levnadsvanor, arbete, företagande och utbildning ska vara möjliga såväl i städerna som i mer glesbefolkade områden. Den gröna regionalpolitiken bekämpar såväl ojämlikheten som klimatkrisen, men olika lösningar fungerar för olika regioner.

Vi måste minst halvera trafikutsläppen från inrikestrafiken. Därför måste vi göra kollektivtrafiken, gång- och cykeltrafiken samt elfordonstrafiken till ett attraktivt, förmånligt och enkelt alternativ för så många resor som möjligt.

Jordbruket i Finland och i världen står inför förändringar. I fråga om matproduktionen måste vi minska dess negativa miljökonsekvenser, öka självförsörjningen och förbättra lönsamheten. De Gröna vill säkerställa jordbrukarens välmående och ett rättvist pris på den producerade maten. Djurens välbefinnande, sociala hållbarhet och miljöns tillstånd framhävs allt mer i konsumenternas värderingar och ger konkurrensfördelar.

Vårt mål

- ▶▶ Vi bedriver en stadspolitik som stödjer trivseln och underlättar en hållbar livsstil såsom utsläppsfria transporter. Vi gör det möjligt att införa trängselavgifter i stora stadsregioner.
- ▶▶ Vi stödjer kunskapsarbete även utanför de stora städerna genom att säkerställa bredbandstäckningen.
- ▶▶ Vi gör gång och cykling allt mer attraktivt och stödjer anskaffningen av elcyklar.
- ▶▶ Vi stödjer kollektivtrafiken så att priserna hålls rimliga och dess användning ökar. Vi utvecklar anropstrafiken och kombinerande transporter i glesbefolkade områden.
- ▶▶ Vi startar ny pendeltågstrafik och ökar antalet järnväghållplatser.
- ▶▶ Vi inleder nya nattågsförbindelser inom Finland och till Europa bland annat genom att främja Rail Baltica och förbindelsen från Uleåborg till Stockholm. Vi gör tågen snabbare genom att satsa på underhåll av banorna och på att avlägsna flaskhalsar.
- ▶▶ Vi inför en utsläppsbaserad flygskatt och styr flygtrafikstöden till ersättande spårförbindelser och utsläppsminskningar.
- ▶▶ Vi stödjer utbyggnaden av laddningsnätet för elbilar och distributionen av biogas.
- ▶▶ Vi stärker den inhemska produktionen av vegetabilisk mat och minskar köttkonsumtionen avsevärt.
- ▶▶ För att stärka livsmedelsproduktionens hållbarhet, djurens rättigheter och självförsörjning stöder vi ekologiska metoder också inom konventionell produktion.

- ▶ Vi förbättrar jordbrukets lönsamhet och ökar jordbruksstödens miljöansvar. Vi uppmuntrar producenterna till kollagring, det vill säga odlingsmetoder som binder koldioxid i marken.
- ▶ Vi minskar näringsutsläppen från jord- och skogsbruket till Östersjön, sjöar och andra vattendrag.
- ▶ Vi inför en finsk märkning för rättvist producentpris för produkter med vilka konsumenten kan betala ett högre pris till livsmedelsproducenterna.

9. Vi försvarar jämställdhet, demokrati och mänskliga rättigheter

DE MEST JÄMLIKA SAMHÄLLENA är lyckligast och klarar sig bäst även i andra avseenden. Ojämlikhet, marginalisering och utanförskap förvärrar motsättningarna i samhället och äventyrar vår demokrati. Säkerhet uppstår inte bara genom att bekämpa yttre hot mot vårt samhälle, utan också genom att ta itu med de internt splittrande krafterna. Vi måste förebygga diskriminering och rasism överallt i samhället.

De Gröna är ett feministiskt, antirasistiskt och jämlikt parti. Vi vill att alla ska vara fria att vara sig själva och riva de strukturer som orsakar ojämlikhet i samhället. Vi måste i synnerhet stödja personer vars möjligheter minskar på grund av fördomar, svåra levnadsförhållanden, dålig socio-ekonomisk ställning eller bakgrund. Vi vill att alla som bor i Finland ska vara en verklig del av samhället och kunna studera, få jobb och känna sig välkomna.

Ett gott liv bygger på en upplevelse av delaktighet, säkerhet och rättvisa. I vårt rättssystem måste alla ha en verklig möjlighet att söka och få rättvisa.

Vårt mål

- ▶▶ Vi korrigerar de låga lönerna i kvinnodominerade branscher genom att genomföra ett långsiktigt löneprogram under flera valperioder.
- ▶▶ Vi tryggar ett självständigt liv och självbestämmanderätt för personer med funktionsvariation. Vi säkrar tillgänglighet och tillgång i alla offentliga tjänster och lokaler, vid behov genom sanktioner.
- ▶▶ Vi tryggar sexuella rättigheter och rätten till trygg abort samt erbjuder unga gratis preventivmedel.
- ▶▶ Vi korrigerar bristerna i translagen. Vi ger också minderåriga rätt att fastställa sitt juridiska kön. Vi inför ett tredje juridiskt kön.
- ▶▶ Vi bekämpar rasism: vi förbjuder organiserad rasistisk verksamhet i strafflagen. Vi förhindrar etnisk profilering och utrotar diskriminerande attityder genom att utbilda myndigheter.
- ▶▶ Vi höjer flyktingkvoten, underlättar familjeåterförening och inför ett humanitärt visum.
- ▶▶ Vi verkar för en korrigering av det europeiska asylsystemet och förnyar utlänningslagen på människorättsbasis.
- ▶▶ Vi motverkar våld i nära relationer och ökar antalet skyddshemsplatser.
- ▶▶ Vi stärker brottsoffrens ställning, rättigheter och stöd samt rättsvårdens resurser.
- ▶▶ Vi ökar utbildningskraven och lämplighetstesterna inom säkerhetsbranschen. Vi förbättrar övervakningen av väktarbolag för att förhindra överdriven användning av maktmedel eller missbruk av ställning.
- ▶▶ Vi främjar en lagstiftning som respekterar samernas självbestämmanderätt.

- ▶▶ Vi stiftar en karelsk språklag och främjar återupplivandet av det karelska språket och den karelska kulturen.
- ▶▶ Vi förebygger diskriminering av romer.
- ▶▶ Vi stärker arbetet mot människohandel och förbättrar ställningen för människohandelns offer.
- ▶▶ Vi sänker åldersgränsen för rösträtt och valbarhet till 16 år i allmänna val samt för medborgarinitiativ.

10. Vi främjar stabilitet, fred och säkerhet i världen

DET ÄR KRIG I EUROPA och det internationella samarbetet står inför nya utmaningar. Vi får inte lämna Ukraina ensamt inför det ryska anfallskriget. Vi måste hålla ögonen och dörrarna öppna mot Ukraina.

Det internationella samarbetet måste bygga på målen om jämlikhet, mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen, demokrati och fred. Finland kan vara betydligt större än sin storlek när det gäller att lösa världens problem. De Gröna vill bekämpa extrem fattigdom och ojämlikhet i världen. Vi vill främja FN:s mål för hållbar utveckling och öka den internationella utvecklings- och miljöfinansieringen.

För att lösa de stora problemen i vår tid krävs ett starkt Europa. Tillsammans kan Europeiska unionen effektivare än enskilda länder ingripa i klimatkrisen, demokratins nedmontering och instabiliteten i våra närområden. Därför vill De Gröna fördjupa och utvidga det europeiska samarbetet. Vi vill göra EU mer hållbart och socialt ansvarstagande. EU:s ekonomiska politik och näringspolitik måste reformeras för att motsvara dagens behov. Vi måste stärka det europeiska samarbetets hörnstenar: mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen och demokratin.

Vårt mål

- ▶▶ Vi fortsätter Finlands starka roll inom fredsarbete, krishantering, nedrustning, fredsbevarande och konfliktmedling. Vi främjar en kärnvapenfri värld.
- ▶▶ Vi försvarar flickors och kvinnors rättigheter ute i världen och i Finland.
- ▶▶ Vi främjar samarbetet mellan demokratiska stater som motvikt till stärkandet av oligarkiska krafter. Finland ansöker om medlemskap i FN:s säkerhetsråd för år 2030.
- ▶▶ Vi höjer finansieringsandelen för utvecklingssamarbetet till 0,7 procent av bruttonationalprodukten och ökar andelen till de minst utvecklade länderna och medborgarorganisationer.
- ▶▶ Vi stödjer Ukraina i försvaret mot den ryska invasionen och i landets återuppbyggnad efter krigets slut.
- ▶▶ Vi ser till att Finland främjar stabilitet, fred och säkerhet i Europa och i världen som medlem i Nato. Vid sidan av Nato utvecklar vi EU:s gemensamma försvars- och säkerhetspolitik, såsom gemensam materialupphandling.
- ▶▶ Vi förespråkar en könsneutral värnplikt. Vi utvidgar uppbåden till att omfatta hela åldersklassen.
- ▶▶ Vi bekämpar informationspåverkan och stärker medieläskunnigheten och mediekritiken.

